

Mielipide
lauantaina 24.1.2015

Kehitysavun ytimessä on ruokaturvan kohentaminen

Veli Pohjonen

Suomen Afrikkaan antamaa kehitysapua on tapana aika ajoin mollata tehottomaksi. Viimeksi näin teki kirjassaan eläkkeelle siirtynyt suurlähettiläs Matti Kääriäinen (HS Kotimaa 22. 1.).

Mollaajilta on hämärtynyt kehitysavun suuri linja. Se vedettiin yli 60 vuotta sitten, kun maailman ruoka- ja maatalousjärjestön FAO:n pääjohtaja varoitti, että kaksi kolmasosaa ihmiskunnasta on ajautumassa nälänhätään. Nälänhädestä oli silloin tuoreita muistoja niinkin läheltä kuin Neuvostoliitosta. Siihen kuuluneessa Ukrainassa kuoli 1920- ja 1930-luvuilla miljoonia ihmisiä.

Maapallon väkiluvun arvioitiin kasvavan toisen maailmansodan jälkeen nopeasti etenkin Afrikan köyhissä maissa. Kehitysavun suureksi linjaksi tuli torjua niitä uhkaava nälänhätä. Suomi lähti mukaan vuonna 1965. Ulkoministeriöön perustettiin kehitysaputoimisto. Sen ensimmäiset vetäjät olivat Jaakko Iloniemi ja Martti Ahtisaari.

FAO:n ennustus tuli ajankohtaiseksi Etiopiassa vuonna 1984. Etiopiaa koetteli silloin ennen kokematon kuivuus. Perättäisten vuosien kuivuusjakso oli vienyt mukanaan kyläläisiltä viljan siemenet.

Kun sissien kanssa sotiva hallitus ei pystynyt jakamaan uutta siemenviljaa, miljoonalle ylämaan viljelijälle tuli nälänhätä. He jättivät kotipeltonsa ja lähtivät lapsineen vaeltamaan kohti kaupunkeja. Pika-apu pysäytti heidät leireihin.

Nälänhätä poistui, mutta vain tilapäisesti. Siksi rikkaat maat lisäsivät samalla nopeasti Etiopian kehitysapua. Hankkeilla oli yhteinen tavoite. Viljasadot on saatava pysyvään nousuun, jotta vuoden 1984 nälkä ja pakolaisaalto eivät enää toistu.

Etiopian maanviljelyä on kehitetty niin, että vettä säästyy ja maaperä hoituu. Pengerrykset ovat ilmentyneet ylänkömaan peltomaisemaan keräämään sadekauden yli pursuavaa kosteutta.

Suomi oli mukana, kun jokilaaksojen ylärinteille istutettiin energiapuuta. Juurillaan puut pysäyttivät rinnemaan kulumisen ja tekivät maaperän huokoiseksi. Sateet ohjautuivat enemmän pohjaveteen ja siten viiveellä alarinteiden viljamaille.

Mitä Etiopian ruoantuotannolle tapahtui? FAO:n ennakkointitoimiston (GIEWS) tarkat lukemat alkavat vuodesta 1993, kun pohjoinen Eritrea oli irtaantunut emämaasta.

Etiopian vuotuinen viljasato oli silloin seitsemän miljoonaa tonnia. Vuonna 2014 viljasato oli 22,3 miljoonaa tonnia eli yli kolminkertainen alkulukemaan verrattuna.

Ruoantuotantoa tärkeämpi on ruokaturvan paraneminen. Köyhässä Afrikan maassa sen yksinkertaisin mittari on henkeä kohti laskettu vuotuinen viljasato. Vuonna 1993 etiopialaisia oli 53 miljoonaa ja vuonna 2014 jo 97 miljoonaa. Silti henkeä kohti laskettu viljan tuotanto nousi. Ruokaturva oli 132 kiloa jakson alussa ja 231 kiloa jakson lopussa. Etiopian ruokaturvaa on silti vielä tarve parantaa: Suomessa vuoden 2014 vastaava lukema oli 730 kiloa henkilöä kohti.

Etiopian esimerkki näyttää, että kehitysapu tuottaa tulosta, kun se ohjataan suureen linjaan: ruoantuotannon kehittämiseen ja ruokaturvan kohentamiseen. Kehitysavulla on osansa siinä, että pääosa maailman väestöstä ei ajautunut FAO:n pelkäämään nälänhätään.

Veli Pohjonen

maatalous- ja metsätieteiden

tohtori, 17 vuotta Afrikan kehitysavussa toiminut

Kuusamo
